

Konteksts un mērķis

Saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pārejas noteikumu 17. punktu, pašvaldībām bija pienākums izstrādāt Administratīvi teritoriālajai reformai atbilstošu teritorijas plānojumu līdz 2025. gada 31. decembrim. Ievērojot, ka vienlaicīgi teritorijas plānojumu izstrādes termiņš iestājies lielam subjektu skaitam, kā arī daļa pašvaldību iepriekšējos teritorijas plānojumus bija izstrādājušas būtiski atšķirīgā regulatīvā vidē, konstatēta nepieciešamība pārskatīt teritorijas plānojumu izvērtējumu un atzinumu sniegšanas pieeju, lai nodrošinātu:

1. Vienotu izpratni par atsevišķu normatīvu piemērošanu starp iesaistītajām pusēm;
2. Rastu optimizācijas iespējas (gan no izstrādes, gan no vērtēšanas puses);
3. Noteiktu rīcības algoritmu situācijās, kur reģistros un datu sistēmās esošā informācija ir nepilnīga un/ vai vēsturiskā informācija nav pieejama.

Lai sasniegtu augstāk minētos mērķus Klimata un enerģētikas ministrija sadarbībā ar Valsts vides dienestu veica iesniegtu un vairākkārt pārskatītu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu un ar to saistītu diskusiju analīzi, lai identificētu būtiskākos vērtēšanas elementus, kuru dēļ Valsts vides dienestam un atbildīgajai pašvaldībai veidojas atšķirīgas izpratnes. Analīzes rezultātā tika identificēti sekojoši problēmjautājumi:

1. *Biotopu norāde teritorijas plānojumu Grafiskajās daļās;*
2. *Funkcionālā zonējuma piemērošana Baltijas jūras krasta kāpu aizsargjoslā;*
3. *Funkcionālā zonējuma un aizsargjoslu mijiedarbība, īpaši gadījumos, kur aizsargjosla noteikta ap objektu, kuram plānotas pārbūves gadījumā aizsargjoslas platums varētu mainīties;*
4. *Atbilstoša notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izvēle;*
5. *Nepietiekama skaidrība par to, kā tiek klasificētas upes un nosakāmas to aizsargjoslas;*
6. *Reģistru datu neprecizitāte (ūdens ņemšanas vietas, vēsturiskās atkritumu izgāztuves,;*

Iespējamie risinājumi tika pārrunāti vairākās darba sanāksmēs ar Valsts vides dienestu un teritorijas plānošanas ekspertiem. Sākotnējais risinājuma koncepts pašvaldībām tika prezentēts seminārā 2026. gada 20. aprīlī, savukārt vadlīniju projekta redakcija tika pārrunāta ar pašvaldību un nozares ekspertu pārstāvjiem seminārā 2026. gada 15. jūnijā.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumu nr.628 “**Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem**” (turpmāk – noteikumi Nr.628) 28. punktu Teritorijas plānojumā ietilpst paskaidrojuma raksts, grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (turpmāk – TIAN).

Atbilstoši noteikumu Nr.628 3.3. apakšnodaļai “Teritorijas plānojuma saturs”:

1. Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā ietver informāciju par tā atbilstību ilgtspējīgas attīstības stratēģijai, plānoto risinājumu aprakstu un spēkā esošo teritorijas plānojumu, lokālplānojumu un detālplānojumu īstenošanas izvērtējumu.
2. Teritorijas plānojuma grafiskajā daļā nosaka: funkcionālo zonējumu; teritorijas ar īpašiem noteikumiem; pašvaldības kompetencē esošās apgrūtinātās teritorijas; ciemu robežas. Savukārt grafiskajā daļā attēlo valstspilsētu, novadu, novada pilsētu un novada pagastu robežas; publiskās infrastruktūras objektus (izņemot sociālās infrastruktūras objektus); nacionālas nozīmes derīgo izraktenņu atradņu teritorijas; teritorijas un objektus, kuriem noteikts nacionālo interešu objekta statuss; apgrūtinātās teritorijas un objektus, kuriem nosaka aizsargjoslas saskaņā ar normatīvajiem aktiem par apgrūtinātajām teritorijām; ja nepieciešams, citas teritorijas un objektus
3. Savukārt, TIAN nosaka prasības teritorijas izmantošanai katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā; apbūves parametrus katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā; nosacījumus detālplānojumu un to lokālplānojumu

izstrādei, ar kuriem tiek grozīts pašvaldības teritorijas plānojums; citas prasības, aprobežojumus un nosacījumus, ņemot vērā teritorijas īpatnības un specifiku.

Papildus vērtējot izvērtēšanas optimizācijas pasākumu kopumu, veikta tiesu prakses izvērtēšana. Šeit īpaši jāizceļ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2017. gada 6. oktobra spriedums lietā Nr. 2016-24-03 "*Par Jūrmalas pilsētas domes 2016. gada 24. marta saistošo noteikumu Nr. 8 "Par Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumu grafiskās daļas, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu apstiprināšanu" "Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu" 2361. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 115. pantam*", no šī sprieduma īpaši jāizceļ sekojošas atziņas:

1. "Normatīvie akti piešķir pašvaldībai plašu rīcības brīvību teritorijas plānojuma satura noteikšanā. Tomēr pašvaldība tai piešķirto rīcības brīvību ir tiesīga izmantot vienīgi šīs brīvības ārējo robežu ietvaros (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 14. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-10-03 11. punktu*). Vispārējie tiesību principi, valsts pārvaldes principi un teritorijas plānošanas principi noteic tiesisko ietvaru pareizai rīcības brīvības izmantošanai. Teritorijas plānojuma izstrādes procedūra ir reglamentēta tā, lai varētu identificēt un izvērtēt dažādas intereses un noteikt, kurām no tām plānojumā dodama prioritāte. Šajā procesā pēc iespējas jāpanāk visu iesaistīto pušu interešu līdzsvarošana (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 5. punktu*)."
2. "Noteiktos gadījumos pieņemtais pašvaldības teritorijas plānojums var būt nepietiekams kādas attīstības ieceres īstenošanai konkrētā teritorijā, jo papildus ir nepieciešams pieņemt detalizētāku plānošanas dokumentu."

Risinājuma priekšlikumi

Pamatprincipi un apsvērumi, uz kuriem balstīti tālāk aprakstītie vides prasību atbilstības vērtēšanas vienotās prakses priekšlikumi ir:

1. Pašvaldībai ir pienākums nodrošināt **vides saglabāšanas pienākuma un indivīda tiesību ierobežojuma līdzsvarošanu** un šāds izvērtējums ir daļa no teritorijas plānojuma paskaidrojuma raksta.
2. Teritorijas plānošanas dokumenti primāri ir ar pašvaldības attīstības stratēģiju un hierarhiski augstākiem attīstības plānošanas dokumentiem, **saskaņots plānošanas rīks. Tam jābūt pamatotam un faktos balstītam dokumentam, taču tas neaizstāj būvniecības un citu speciālo normatīvo regulējumu.** Piemēram, funkcionālais zonējums, kas paredz apbūves tiesības, pats par sevi nevar sniegt attīstītājam pilnīgu palīdzību par kādas konkrētas ieceres iespējamību.
3. Gadījumos, kur **ārējais normatīvais regulējums nenosaka absolūtu ierobežojumu būvniecībai, pašvaldībai ir tiesības noteikt funkcionālo zonējumu, kas paredz apbūves tiesības.** Vienlaikus pašvaldība var paredzēt papildu nosacījumus, tostarp detālplānojuma izstrādi vai citus izvērtējumus un noteikumus, lai konkrētās ieceres atbilstība normatīvo aktu prasībām un faktiskajiem apstākļiem tiktu izvērtēta turpmākajos plānošanas vai būvniecības procesos..
4. Gadījumos, kur valsts uzturētos datu reģistros nav pieejama precīza informācija un teritorijas plānojuma izstrādātājiem nav pieejami (vērtējot datu iegūšanas laika lietderību) vēsturiskie dati, **puses balstās uz labāko pieejamo informāciju, vajadzības gadījumā, izmantojot skaidri definētus pieņēmumus,** kurus, gadījumā, ja tiek saņemta precīzāka informācija, ir iespējams identificēt un atbilstoši precizēt uz tiem balstītos secinājumus.
5. Gadījumos, kur tiek konstatēti nepareizi dati valsts datu reģistros, **valsts datu reģistri tiek laboti, lai nodrošinātu pēc iespējas augstāku datu kvalitāti.**

Aspekts	Vienotās prakses priekšlikums
Biotopu datu izmantošana un krasta kāpu aizsargjoslas noteikšana un attēlošana teritorijas plānojumā	Ja vien normatīvie akti (piemēram, Ministru kabineta 2024. gada 11. jūnija noteikumi Nr. 351 "Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes aizsargjoslas noteikšanas metodika") nenosaka pretējo, biotopu attēlo, ņemot vērā dabiskās biotopu robežas, neveidojot papildu apgrūtinātās teritorijas. Vizuāls piemērs, kas pārrunāts ar Dabas aizsardzības pārvaldi, Valsts vides dienestu un pašvaldību pārstāvjiem.
Funkcionālais zonējums krasta kāpu aizsargjoslā	Atbilstoši Aizsargjoslu likumam pastāv gadījumi, kuros būvniecība ir pieļaujama krasta kāpu aizsargjoslā. Atbilstoši tiesu praksei, gadījumos, kur nav absolūts apbūves aizliegums, pašvaldībai ir tiesības noteikt konkrētā teritorijā funkcionālo zonējumu, kas apbūvi pieļauj. Vienlaikus, pastāv arī tiesu prakse, kas uzsver nepieciešamību piekrastes kāpu zonu īpaši aizsargāt. Ņemot vērā, ka nereti funkcionālā zonējuma un izmantošanas veidi un nosacījumi spēkā esošajos teritorijas plānos atšķiras, kā vides aizsardzības un indivīda tiesību līdzsvarojošs risinājums, gadījumos, kur spēkā esošā teritorijas plānojumā, funkcionālais zonējums (teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana) pieļāva konkrēta veida apbūvi, pašvaldības var noteikt funkcionālo zonējumu ar līdzvērtīgām apbūves tiesībām arī no jauna izstrādātā teritorijas plānojumā. Ņemot vērā, ka krasta kāpu aizsargjoslā apbūve pieļauta tikai specifiskos Aizsargjoslu likumā noteiktos gadījumos, pašvaldībai, kas izvēlas saglabāt apbūves iespējamību, skaidri jānorāda TIAN, ka apbūve krasta kāpu aizsargjoslā iespējama tikai Aizsargjoslu likumā noteiktajos gadījumos.
Sanitārās aizsargjoslas un funkcionālais zonējums	Gadījumos, kad pašvaldība plāno veikt mērķtiecīgas darbības, lai konkrētā teritorijā paplašinātu saimnieciskai darbībai vai dzīvojamai apbūvei pieejamo teritoriju (t.sk. pārvietotu, pārbūvētu vai citādi mainītu objektus, kuriem atbilstoši Aizsargjoslu likumam jānosaka sanitārā aizsargjosla), pašvaldība var noteikt funkcionālo zonējumu, kas paredz apbūvi, arī spēkā esošās sanitārās Aizsargjoslas ietvarā. Šajā gadījumā Pašvaldībai paskaidrojuma rakstā jānorāda, kas ir minētās mērķtiecīgās darbības un kāds ir to plānotas termiņš, kā arī vajadzības gadījumā papildus TIAN jānorāda, ka zonējums nepieļauj apbūvi, kamēr sanitārā aizsargjosla minētajā teritorijā ir spēkā.

Notekūdeņu pārvaldības risinājums	Pašvaldībām, plānojot dzīvojamās, publiskās apbūves un rūpnieciskās apbūves teritoriju attīstību, jāņem vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 27. novembra Direktīvas (ES) 2024/3019 par komunālo notekūdeņu attīrīšanu 3. panta 2. punktā noteiktais, ka līdz 2035. gada beigām, aglomerācijās, kurās cilvēkslodze sasniedz 1000 cilvēkekivalentus¹, ir jāveido centralizētas kanalizācijas sistēmas. Līdz brīdim, kamēr Latvijas normatīvā regulējumā nav skaidri noteikti šādas aglomerācijas identificēšanas kritēriji, regulatīvā pārejas perioda laikā, vērtējot teritorijas plānojumus Klimata un enerģētikas ministrija piedāvā: Izšķirt apdzīvotas vietas (Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma izpratnē), kuras sasniedz, vai kurām saskaņā ar pašvaldības attīstības plāniem ir potenciāls līdz 2035. gadam sasniegt apdzīvotības līmeni, kas pārsniedz 1000 cilvēkekivalentus un tās, kuras nerasniedz. Attiecīgi, plānojot notekūdeņu pārvaldību, pašvaldībai ir pamats izšķirt vairākus scenārijus, katrā no tām minimālās prasības ir: 1. Teritorijā, kur ir izbūvēti centralizētie tīkli, jāapredz, ka jauniem objektiem ir prioritāri tiem jāpieslēdzas tik tālu, cik tas ir tehniski iespējams. 2. Teritorijā, kur nav izbūvēti centralizēti tīkli: i. Attiecībā uz tām, aglomerācijām, kas saskaņā ar pašvaldības attīstības dokumentiem līdz 2035. gadam sasniedz/pārsniedz 1000 cilvēkekivalentus, pašvaldībai ir jāparedz iespēja konkrētā teritorijā attīstīt centralizētus notekūdeņu savākšanas sistēmu. Līdz šāda sistēma izbūvēta, pašvaldība var paredzēt individuālu notekūdeņu savākšanas risinājumu. ii. Attiecībā uz tām aglomerācijām, kas saskaņā ar pašvaldības attīstības dokumentiem līdz 2035. gadam nerasniedz 1000 cilvēkekivalentus, pašvaldībai var paredzēt individuālu notekūdeņu savākšanas risinājumu. 3. Pieļaujot individuālo notekūdeņu risinājumus, prioritāri jānosaka: i. Hermētiska krājtvertne, kā vispārīgā gadījumā videi un apkārtējo iedzīvotāju veselībai drošāks risinājums. ii. Bioloģiskā notekūdeņu attīrīšanas iekārta <5m³. Bioloģiskā notekūdeņu attīrīšanas iekārta nav vēlama: 1. ja pastāv risks, ka šāda iekārta var radīt vērā būtisku piesārņojumu gruntsūdeņiem (tāds var iestāties, ja ir augsti gruntsūdeņi, vai notekūdeņu attīrīšanas iekārtas izplūde <5m³ atrodas mazāk par 1m no augstākā sezonālā gruntsūdeņa). 2. ja nelielā teritorijā kopējā cilvēkekivalentu slodze pārsniedz 100 cilvēkekivalentus. Ievērojot, ka nepastāv pilnīgs aizliegums izmantot vienu vai otru risinājumu, pašvaldība var norādīt risinājumu hierarhiju un galvenos apsvērumus, kurus tā vērtēs pie ieceres attīstības TIAN.
---	--

¹ Viens cilvēkekivalents saskaņā ar direktīvu pielīdzināms 60 g BODs/day. Veicot aprēķinus tas būtu pielīdzināms – 500 divu cilvēku mājsaimniecībām vai 200 piecu cilvēku mājsaimniecībām. Vērtējot cilvēkekivalentus, jāņem vērā arī ražošanas objekti/ publiskie objekti.

Upju garuma noteikšanas pieeja (aizsargjoslu platuma kontekstā)	Upju garumu nosaka saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 3. jūlija noteikumu Nr. 397 “Noteikumi par ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikatoru” 3. pielikumu ņemot vērā sekojošo: 1. kategorija – ūdensteces garums lielāks par 100 km; 2. kategorija – ūdensteces garums lielāks vai vienāds ar 25 km, bet mazāks vai vienāds ar 100 km; 3. kategorija – ūdensteces garums lielāks vai vienāds ar 10 km, bet mazāks par 25 km. Gadījumā, ja tiek konstatēts, ka minētajos noteikumos apstiprinātā kategorija ir neprecīza, Valsts vides dienests vai pašvaldība sniedz Klimata un enerģētikas ministrijai aicinājumu precizēt minēto noteikumu projektu.
Pilnīga valsts reģistru informācija saistībā ar objektiem, kuriem nosaka sanitārās aizsargjoslas	Attiecībā par piesārņotām vietām centralizētais reģistrs ir Piesārņoto vietu pārvaldības sistēma (turētājs Valsts vides dienests). Attiecībā par ūdens ņemšanas vietām centralizēto reģistru uztur Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. Lai gan piesārņoto vietu uzskaites informācijai būtu jābūt pieejamai arī pašvaldībām, ievērojot administratīvo reformu un zemu arhīvu digitalizācijas līmeni, uzticama informācija par vēsturiskām piesārņotām vietām (īpaši būtiski – senajām atkritumu izgāztuvēm un to rekultivācijas statusu vai pieeju), nav praktiski pieejama. Šādās situācijās, pašvaldība kopā ar Valsts vides dienestu šādu vietu identificēšanai izmanto šādas pieejas norādītajā prioritārajā secībā: 1. Piesārņoto vietu pārvaldības sistēma; 2. Informācija no pašvaldības arhīva (ja tā ir pieejama); 3. Dabā identificējams reljefs vēsturiskam atkritumu poligonam; 4. Pieņemta atkritumu poligona robeža, piemērojot piesardzības principu. Gadījumos, kur pašvaldība konstatē, ka dati, kas pieejami Piesārņoto vietu pārvaldības sistēmā neatbilst faktiskai situācijai (zināms vēsturisks atkritumu poligons nav tajā iekļauts, poligona rekultivācijas statuss ir nepareizs vai citādi), pašvaldība paziņo to Valsts vides dienestam, pamatojot ar vēsturiskiem dokumentiem (ja tie ir pieejami), vai apsvērumiem, kuru dēļ pašvaldības ieskatā faktiskā situācija atšķiras no reģistrā ietvertās. Saņemot šādu iesniegumu Valsts vides dienests to izvērtē un, ja Valsts vides dienesta rīcība nav faktos balstītu apsvērumu, par sniegtās informācijas neprecizitāti, balstoties uz iesniegumu veic labojumu reģistrā. Attiecībā par ūdens ņemšanas vietām, piemēro līdzīgu principu, taču attiecībā uz Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centru.

Aicinām papildināt ar jaunu sadaļu par rūpniecības objektiem, ņemot vērā atšķirīgu pašvaldību un VVD izpratni un Ministru kabineta 30.04.2013. Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” ietverto atļauto izmantošanu *vieglā un smagā rūpniecība* interpretāciju.

Aicinājums, sniedzot atzinumus par plānošanas dokumentiem, VVD “šķiro” iebildumus un priekšlikumus, kā arī ievēro konkrētā plānošanas dokumenta mērķi, tvērumu un detalizācijas pakāpi.